

Arsen Duplančić

DVA DJELA AUGUSTA POSILOVIĆA U SPLITU

UDK 711.424+74(75):929 Posilović, A.
(497.13 Split) "18/19"
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 20. IV. 1990.

Arsen Duplančić
Arheološki muzej
58000 SPLIT, YU
Zrinsko-Frankopanska 25

U članku se objavljuje diploma izrađena za don F. Bulića 1896. i "Saborska adresa" iz 1917. koje je izradio A. Posilović u "hrvatskom narodnom stilu". Osim toga objavljuje se njegov plan uređenja Dioklecijanove palače.

U hrvatskoj kulturi August Posilović (1846-1935) spada među one umjetnike koji su pokušali stvoriti svojevrсни nacionalni stil. Svoj rad na tom polju on je započeo sredinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Motive stila za koji se zalagao crpio je iz narodnog graditeljstva, veziva na ruhu i ukrasa na grobovima koje je proučavao. Izradio je velik broj projekata za javne i privatne zgrade zajedno s njihovim unutrašnjim uređenjem. Isto tako projektirao je crkve (katoličke i pravoslavne) i opremu potrebnu bogoslužju (oltari, propovjedaonice, ikonostasi, klecala, svijećnjaci, ruho).¹⁾ Neki njegovi radovi dospjeli su u crkve kao npr. u Kraljevom Vrh u Mariji Bistrici.²⁾

Posilović se bavio i urbanizmom pa je napravio plan uređenja Jelačićevog trga,³⁾ plan razvoja novog Zagreba⁴⁾ i stare jezgre Splita - o čemu niže. Izradio je brojne diplome i adrese od kojih je neke darovao raznim ustanovama i kralju Aleksandru.⁵⁾ Osim toga javlja se kao ilustrator u onodobnom tisku i u "Hrvatsku vilu" 1882. unosi narodne motive.⁶⁾ Ovome treba dodati njegovu publicističku djelatnost, tj. nekoliko brošura i članaka u kojima je izložio načela za koja se zalagao.⁷⁾

Posilovićevo zalaganje za nacionalni stil nije imalo većeg odjeka pa ni njegovi projekti nisu bili izvedeni, a u stare dane živio je veoma skromno. A evo kako je sud o Posilovićevom radu sročio I. Kršnjavi pišući 1905. o umjetnosti svoga doba: "Da je ostao u granicama svoga talenta, mogao si je steći mnogo zasluga i osiguranu egzistenciju, ali su ga čedni uspjesi omamili, pa si je

utvarao, da u njega ima dara za arhitekta. Iskočio je iz kolotečine, u kojoj bi mogao bio postići čednih uspjeha."⁸⁾

Kao što je rečeno Posilović nije ostvario neke velike domete i zato do sada o njemu nije posebno pisano. Međutim, bez obzira na vrijednost njegovih radova i on će jednom, vjerojatno, biti monografski obrađen pa ovim prilogom želimo dati doprinos poznavanju njegovog opusa.

Biblioteka splitskog Arheološkog muzeja čuva dva Posilovićeva rada: jednu diplomu i jednu "Saborsku adresu". Diploma je nastala 1896. po narudžbi društva "Hrvatska" iz Graca, a u povodu izbora našeg poznatog arheologa don Frane Bulića za počasnog člana. Na bogatoj raznobojnoj cvjetnoj podlozi ispisan je slijedeći tekst: HRVATSKO AKAD. LIT. ZABAVNO DRUŽTVO / HRVATSKA / U ŠTAJERSKOM GRACU / IZABRALO JE NA IZVANREDNOJ / SJEDNICI 30. LISTOPADA. 1896. / PRESVJETLOGA GOSPODINA / FRANU BULIĆA / C. K. GIMNAZIJSKOG RAVNATELJA U M. I C. K. KONSERVATORA STARINSKIH SPOMENIKA I T. D. / SVOJIM POČASTNIM ČLANOM / ZA ZASLUGE U SLUŽBI / NARODA I DOMOVINE. Ispod su potpisi predsjednika Ante Šantića i tajnika Rudolfa Hercega, a između pečat društva. U također bogatom cvjetnom okviru oblikovan je štit u čijoj sredini je hrvatski grb, a na četiri polja koja ga okružuju nacrtana su znamenja vjere (križ sa cvijećem), prava (mač s vagonom), filozofije (sova na knjizi) i medicine (zmija s kaležom). Ispod ovog polja, u donjem desnom kutu je autorov potpis: Zagreb. August. Posilović 896. Dimenzije diplome su 66x50 cm,⁹⁾ a čuva se među drugim Bulićevim diplomama i priznanjima.

Njen nastanak vezan je uz poznatu epizodu iz Bulićevog života kada je 1896. zbog političkih spletki uklonjen s položaja ravnatelja splitske gimnazije i poslan u mirovinu. Mnogi njegovi prijatelji pružili su mu utjehu i podršku, dobio je čestitke i priznanja,¹⁰⁾ a među njima i ovu diplomu društva iz Graca. Vlaho Bukovac, autor u povodu toga nastalog Bulićevog portreta,¹¹⁾ trebao je izraditi spomenutu diplomu,¹²⁾ ali do toga nije došlo.

Drugo Posilovićevo djelo u splitskom muzeju je "Saborska adresa" iz 1917. Sastoji se od naslovnog lista uvezanog u korice od crvenog pliša tako da tvore mapu u koju su umetnuta tri lista. Cijela mapa zaštićena je posebnim kartonskim koricama. Svi listovi bogato su ukrašeni raznobojnim cvjetnim ukrasom. Na naslovnom listu je natpis "SABORSKA / ADRESA / 1917." dok je na prvom sljedećem listu tekst: SABOR / KRALJEVINA / HRVATSKE / SLAVONIJE I / DALMACIJE. Iznad njega je kruna s grbovima trojedne kraljevine koji također imaju krune. Preostala dva lista imaju slobodna polja za ispisivanje teksta. Dimenzije mape su 41,6x33,3 cm, a listovi su signirani sa: August Posilović Zagreb.¹³⁾

O ovoj "Saborskoj adresi" sačuvano je nekoliko pisama u arhivu muzeja. Iz njih se vidi da je Posilović izradio mapu s namjerom da se preda caru, ali je ona odbijena. On se tome čudi i smatra kako je normalno da se caru uruči adresa izrađena u "hrvatskom narodnom stilu". Zato 3. III. 1917. piše banu s

